

УДК 528.94

ДЕРЖАВНЕ ВИЗНАННЯ КАРТОГРАФІЧНОГО ТВОРУ

Р. Сосса, І. Руденко
ДНВП “Картографія”

Ключові слова: Національний атлас України.

Одна з 17 Державних премій в галузі науки і техніки 2009 року присуджена колективу авторів (В.П. Палієнко, доктор географічних наук, заступник директора Інституту географії НАН України; Т.І. Козаченко, доктор географічних наук, головний науковий співробітник Інституту географії НАН України; В.П. Разов, кандидат географічних наук, старший науковий співробітник Інституту географії НАН України; В.С. Чабанюк, кандидат фізико-математичних наук, старший науковий співробітник Інституту географії НАН України; А.І. Бочковська, старший науковий співробітник Інституту географії НАН України; Р.І. Сосса, доктор географічних наук, директор Державного науково-виробничого підприємства “Картографія”; І.С. Руденко, головний редактор – заступник директора Державного науково-виробничого підприємства “Картографія”; Л.М. Веклич, завідувач редакції Державного науково-виробничого підприємства “Картографія”) за роботу “Національний атлас України (методологія і практика розробки)”.

Роботи зі створення Національного атласу України провадилися згідно з Указом Президента України від 1 серпня 2001 р. В цьому Указі була визначена Координаційна рада Атласу, яка забезпечувала загальну організацію робіт зі створення та видання Атласу. Постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 р. № 2028 затверджено Програму підготовки та видання Національного атласу України.

Атлас розроблено в Національній академії наук України із залученням інших провідних наукових установ та вищих навчальних закладів країни. Науково-методичне забезпечення створення НАУ здійснював Інститут географії НАН України, який за результатами наукових досліджень розробив концепцію, структуру та зміст видання (науковий редактор Атласу – Л.Г. Руденко, академік НАН України, директор Інституту географії НАН України). Над створенням твору працювало 327 авторів, 18 наукових консультантів, 65 експертів та 27 рецензентів.

Колектив розробників Національного атласу України під час вручення Державної премії

Концептуальні основи створення НАУ, нові наукові ідеї, що лягли в основу розроблення його структури, формування головних тематичних блоків і розділів, всебічно опрацьовані у науковій праці “Національний атлас України. Концепція та шляхи її реалізації” [4].

Структура, зміст, методичні підходи розроблення НАУ обговорювалися і висвітлювалися на наукових конференціях, семінарах та у періодичних наукових виданнях [1].

Важливим проектом з апробації концепції НАУ є його пілотна електронна версія, розроблена протягом 1998–2000 рр. та видана в 2001 р. українською та англійською мовами. Структура цього видання цілком відповідає структурі НАУ. На основі концепції НАУ створено регіональний атлас Автономної Республіки Крим (Київ, 2003).

Значні за обсягом, складністю та відповідальністю роботи з підготовки Атласу до видання протягом семи років виконувало Державне науково-виробниче підприємство “Картографія”.

Фундаментальний картографічний твір такого змісту та обсягу створено в Україні вперше. Національним атласам належить особлива роль в системі інформаційного забезпечення світу. Міжнародний географічний конгрес в Ріо-де-Жанейро (1956 р.) визнав ство-

рення національних атласів одним із головних завдань географії і картографії. Нині понад 100 держав світу мають національні атласи. За останні п'ять років видані або готуються до видання національні атласи Білорусі, Угорщини, Німеччини (12 томів), Іспанії (6 томів), Ісландії, Канади, Китаю, Нідерландів, Польщі, Росії (4 томи), США, Швеції (17 томів), Кореї. Найрозвиненіші країни світу – такі як США, Японія, Канада, Велика Британія, Франція, мають вже друге і навіть третє видання національних атласів.

Національний атлас України складається з двох томів – основного та додаткового.

Основний том видання розміром 31,5×47,0 см містить 440 сторінок, складається з шести великих тематичних блоків, 33 розділів, що вміщують 875 карт, 535 графіків і діаграм, понад 300 ілюстрацій.

Блок I. Загальна характеристика (28 с. – 38 карт) – загальні відомості про Україну, зокрема загальні фізико-географічні умови, адміністративно-територіальний устрій, розселення українців у світі, геополітичне положення, місце на сучасних та найвідоміших стародавніх картах, природно-ресурсний, економічний та демографічний потенціал, а також транспортні системи Європи і світу, міжнародні політичні зв'язки України.

Блок II. Історія (36 с. – 79 карт) – основні історичні етапи формування українського народу та держави від найдавніших часів, історична та культурна спадщина, організація державного правління та місцевого самоврядування.

Блок III. Природні умови та природні ресурси (150 с. – 320 карт) – геологічні, геоморфологічні, кліматичні умови, поверхневі та підземні води, ґрунти, рослинність, тваринний світ, ландшафти; фізико-географічне та інші види природного районування території; мінерально-сировинні, земельні, водні, лісові та інші природні ресурси України.

Блок IV. Населення та людський розвиток (64 с. – 181 карта) – склад, розміщення, розселення, динаміка населення, його соціальний та духовний стан, рівень освіти, життя та здоров'я людей, інші показники людського розвитку.

Блок V. Економіка (98 с. – 181 карта) – розвиток промисловості, сільського, водного, лісового, мисливського господарства, будівництва, транспорту, зв'язку й телекомунікацій, фінансової та кредитної системи, торгівлі, інших сфер обслуговування; рівень соціально-економічного розвитку регіонів; міжнародні економічні зв'язки України відповідно до класифікації видів еко-

номічної діяльності; сучасні трансформаційні процеси в економіці, розвиток науки, участь у міжнародній науковій та освітній співпраці.

Блок VI. Екологічний стан природного середовища (32 с. – 76 карт) – комплексна оцінка стану та рівня забруднення навколишнього природного середовища та окремих компонентів природи, система моніторингу, природно-заповідний фонд, інші території, що особливо охороняються. Окремий розділ у цьому тематичному блоці стосується екологічних та інших наслідків Чорнобильської катастрофи, заходів, що вживаються для їхнього подолання.

Додатковий том НАУ – книга “Тексти та легенди карт” вміщує переклад текстів, легенд, додаткових та допоміжних елементів змісту карт (графіків, діаграм, таблиць, назв ілюстрацій тощо) російською та англійською мовами. Формат тому (20,5×28,5 см) менший за основний том, загальний обсяг 832 сторінки. Перша частина книги вміщує переклад російською мовою, друга частина – англійською.

Невід'ємною складовою частиною видання є його електронна версія, виготовлена ТОВ “Інтелектуальні системи “ГЕО”. Електронна версія є геоінформаційною системою у широкому розумінні – спільністю усіх формальних і неформальних подань даних та дій з ними. Це дає змогу надалі періодично оновлювати інформацію, забезпечивши перевидання атласу.

Багато установ, організацій та окремих читачів своїми схвальними відгуками підтримали підготовку комплексу робіт зі створення НАУ на здобуття Державної премії України, серед них 14-та Міжнародна науково-технічна конференція – Геофорум 2009 (Львів, 23–25 квітня 2009). Громадські обговорення атласу відбулися у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича.

Високе вшанування державою НАУ – спільної праці науковців і картографів-виробників України – стало визначною подією в українській географічній науці, досягненням національної культури та картографічного виробництва. За багато років розвитку географії і картографії в Україні НАУ став єдиним проектом, що отримав таке високе державне і громадське визнання.

Література

1. Геоінформаційні картографування сьогодні: Наук. збірник. – К: Академперіодика, 2002. – 136 с.

2. З досвіду підготовки видання Національного атласу України / Л.М. Веклич, В.В. Молочко та ін. // Національне картографування: стан, проблеми та перспективи розвитку. – Вип. 3, 2008.

3. Національний атлас України: етапи створення / Л.М. Веклич, В.В. Молочко та ін. // Вісник геодезії та картографії. – 2009. – № 3.

4. Національний атлас України. Концепція та шляхи її реалізації / Л.Г. Руденко, А.І. Бочковська, Т.І. Козаченко та ін. – К: Інститут географії НАН України, 2–1. – 45 с., 11 іл., 2 табл., 1 додаток.

5. Національний атлас України. Наукові основи створення та їх реалізація / Л.Г. Руденко, А.І. Бочковська, Т.І. Козаченко // К: Академперіодика, 2007.

Державне визнання картографічного твору

Р. Сосса, І. Руденко

Подається стисла інформація про Національний атлас України, за розроблення яко-

го колектив авторів отримав Державну премію України 2009 року в галузі науки і техніки

Государственное признание картографического произведения

Р. Сосса, И. Руденко

Приведена краткая информация о Национальном атласе Украины, за разработку которого коллектив авторов получил Государственную премию Украины 2009 года в области науки и техники.

National recognition of cartographic work

R. Sossa, I. Rudenko

The short information regarding National Atlas of Ukraine is given. The collective of authors received the State Prize in science and technology of 2009 year for the development of this Atlas.

28–30 жовтня 2010 р., м. Ужгород

V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ГЕОДЕЗІЇ, ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННІ ТА ЛІСОВПОРЯДКУВАННІ

Організатори конференції: Головне управління Держкомзему України у Закарпатській області, Ужгородський національний університет, Державне підприємство “Закарпатський геодезичний центр”, Державне підприємство ДП “Закарпатський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою”, Закарпатська обласна організація Товариства лісівників України, Закарпатський відділ Українського географічного товариства та Закарпатська обласна спілка землепорядників.

Наукова програма конференції охоплює такі напрями:

1. Технічні, законодавчі, нормативні та кадрові проблеми землеустрою та кадастру.
2. Сучасні CPS- та GIS-системи і технології.
3. Кадастрові та геоінформаційні системи.
4. Методи дистанційного зондування Землі.
5. Геодезія та моніторинг довкілля.
6. Прилади, комп'ютерна техніка, програмне забезпечення.
7. Проблеми лісовпорядкування в Карпатському та інших регіонах.